

Den riksomfattande etiska delegationen inom
Hälso- och sjukvården (ETENE)

16.9.2008

Social- och hälsovårdsministeriet/arbetsgruppen för alternativ vård
Regeringssekreteraren Anne Koskela
STM STO TEPA

Hänv. begäran om utlåtande av 18.8.2008

ETENE:S UTLÅTANDE OM ALTERNATIVA BEHANDLINGAR 16.9.2008

Social- och hälsovårdsministeriets arbetsgrupp som dryftar bestämmelser om alternativ vård har bitt riksomfattande etiska delegationen inom hälso- och sjukvården (ETENE) framföra sin åsikt med anslutning till alternativa behandlingar. ETENE diskuterade saken vid sitt möte 16.9.2008 och framför som sin åsikt följande:

Den alternativa vården inbegriper många slags behandlingar och det verkar aktörer inom området med diverse utbildning. Behandlingar ges, förutom av personer med yrkesinriktad utbildning som övervakas av Rättsskyddscentralen för hälsovården och länsstyrelserna, också av en stor grupp andra personer. Den verksamhet som bedrivs av personer med yrkesinriktad utbildning inom hälso- och sjukvården regleras av en strikt lagstiftning. Till alternativ vård räknas behandlingar som har officiellt godkänts som en del av hälso- och sjukvården (bl.a. naprapati, osteopati, kiropraktik). Många läkare och andra personer med yrkesinriktad utbildning inom hälso- och sjukvården använder hypnos och akupunktur vid vården av sina patienter. Därtill finns det en heterogen grupp av verksamheter och aktörer som styrs av lagstiftningen om konsumentskydd och Konsumentverket.

Delegationen anser det problematiskt att den som söker vård på grund av det stora antalet beteckningar och behandlingar inte kan bedöma om en behandling är bra eller icke-skadlig. Marknadsföringen av dessa behandlingar regleras inte av likadana bestämmelser som de behandlingar som ges av personer med yrkesinriktad utbildning inom hälso- och sjukvården och av hälso- och sjukvårdsheter. Marknadsföringen är ibland tämligen häftigt och ger ofta en orealistisk bild av behandlingar, i synnerhet när man jämför dem med konventionella behandlingar vars effekt har bevisats vetenskapligt. Särskilt känsliga och sårbara grupper är barn, äldre personer och personer som lider av psykiska störningar eller andra allvarliga sjukdomar samt deras anhöriga. Många behandlingar kan vara skadliga för hälsan, eftersom de orsakar samverkan till exempel med läkemedelsbehandling, och likaså i fall diagnosen och behandlingen fördröjs till följd av alternativa behandlingar. Ibland visar sig behandlingen vara farlig därför att den som söker alternativ vård slutar med sin medicinering antingen på uppmaning av sin vårdare eller eftersom han eller hon tror att den alternativa behandlingen kommer att vara undergörande. En del av behandlingarna är ineffektiva, och då kan den ekonomiska skadan för patienten eller hans eller hennes familj vara betydande.

Sverige har en så kallad kvacksalverilag (SFS 1960:409), som reviderats år 1998 genom en lag om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (lag SFS 1998:531). Dessa har inte fungerat mycket väl, och Sverige håller på att bereda ny lagstiftning för området. Det har även diskuterats i Finland om de alternativa behandlingarna och dem som ger dem borde regleras genom en lag. Saken är problematisk eftersom man bör ha en klar uppfattning om effekten av en behandling innan behandlingar och beteckningar kan göras officiella. Utbildningen bör också vara systematisk och omfattas av det officiella utbildningssystemet. Så är det inte fallet i fråga om alternativa behandlingar.

När det gäller eventuella framtida åtgärder anser ETENE det viktigt att de ska skydda personer och grupper som inte själva förmår att skydda sig. Eftersom området är så "brokigt" kan det vara utmanande att stifta lagstiftning för området, och det kan även visa sig oändamålsenligt. I det första skedet bör man precisera hurdana brister det finns i den nuvarande lagstift-

ningen som hindrar myndigheter att agera på ett ändamålsenligt sätt. I princip får produkter ju inte marknadsföras till konsumenter på ett osakligt sätt och man får inte framföra sådana påståenden om produkter som missleder konsumenten. Det är skäl att utvärdera innan ett beslut fattas om att stifta en speciallag om missförhållanden kan åtgärdas genom att ändra nuvarande lagar och myndigheters befogenheter samt genom att effektivera samarbetet mellan myndigheter. Delegationen diskuterade om en eventuell registrering av personer som ger alternativa behandlingar, vilket kunde underlätta övervakningen av arbetet och aktörerna inom området, med det konstaterades samtidigt att detta kunde ge en fel bild av förhållandet mellan tjänsterna i fråga och den egentliga hälso- och sjukvården.

ETENE diskuterade också om populariteten av alternativa behandlingar är ett tecken på misstro mot konventionell medicinsk vård. Det vittnar i alla fall om de utmaningar som hälso- och sjukvården står inför när det gäller att möta en människa på ett helhetsbetonat sätt och lyssna på henne.

ETENE tackar för denna möjlighet att bli hörd men önskar också att få en möjlighet att ta ställning till arbetsgruppens rapport, om det finns en sådan rapport.

ETENE:s ordförande

Markku Lehto

ETENE:s sekreterare

Ritva Halila

